

R. BELLARMINI

1893

OPERA OMNIA

12

BX890

B383

v. 12

007950

1080015583

EX LIBRIS

HEMETHERI VALVERDE TELLEZ

Episcopi Leonensis

BELLARMINI OPERA

V.
250
L.

VEN. CARDINALIS

ROBERTI BELLARMINI

POLITIANI S. J.

OPERA OMNIA

EX EDITIONE VENETA, PLURIBUS TUM ADDITIS TUM CORRECTIS
ITERUM EDIDIT

JUSTINUS FÈVRE

PROTONOTARIUS APOSTOLICUS

TOMUS DUODECIMUS

UNIVERSIDAD DE NUEVO LEÓN
Biblioteca Valverde y Teller

PARISIIS
APUD LUDOVICUM VIVÈS, EDITOREM

VIA DICTA DELAMBRE 43.

1874

44640

BX 890
B383
v. 12

FONDO EMETERIO
VALVERDE Y TELLE

41810

DE POTESTATE

SUMMI PONTIFICIS

IN TEMPORALIBUS

ADVERSUS

GULIELMUM BARCLAIUM

PRÆFATIO

Qui librum Gulielmi Barclai de Potestate Papæ nuper emisit in lucem, neque nomen suum, neque typographi, ac ne loci quidem ubi liber excusus sit, prodere ausus est. Quamvis enim in quibusdam codicibus editus dicatur is liber Musiponti: id tamen confictum fuisse, exploratum habeo. Timuit videlicet, nec sine causa, pœnam, aut vituperationem; non præmium, aut laudem expectavit. Nomen tantum auctoris, quod ipse auctor, si viveret, libenter fortasse texisset, libere detexit; quod sciret eum ad iudicem supremum avocatum et raptum, nihil negotii cum mortalibus jam habere. Hæc sane non boni operis argumenta sunt; qui enim male agit, odit lucem, et non venit ad lucem, ut non arguerent opera ejus: qui autem facit veritatem, venit ad lucem, ut manifestentur opera ejus, quia in Deo sunt facta, Joan. III. Ipse etiam Barclaius veritus fortasse, ne incredibilis arrogantia, ac temeritatis argueretur, si quasi alter Goliath, adversus acies omnium Catholicorum scriptorum unus procederet; dissimulata multitudine adversariorum, mea solius scripta ex proposito oppugnanda suscepit. Sed ego non tanti sum, ut causam Ecclesiæ universæ a me uno pendere existissem: novi imperfectum meum; scio me unum esse de multis, neque committam, ut communi cause præjudicetur, sive dispu-

tando stem, sive cadam. Ea de causa primum afferam in medium sententias clarissimorum scriptorum ex omni natione orbis Christiani, ut omnes intelligant Barclai sententiam singularem esse, et scriptoribus Catholicis omnibus tum theologis, tum sacerdotum canonum, ac civilium legum professoribus repugnare. Mirum autem esset si Barclaius nunc viveret, et in theatrum tot virorum doctissimorum, Italorum, Gallorum, Hispanorum, Germanorum, atque Anglorum introductus, tot adversa lamina intaeri, vel os aperire, aut omnino mutire auderet. Deinde, ut de sententiâ Catholicæ Ecclesiæ nemo dubitare possit, plurimum conciliorum Patres in unum quasi maximum concilium cogam; ubi aliquot summi Pontifices, non pauci Patriarchæ, plurimi Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, alique viri doctissimi, qui variis locis, et temporibus olim congregati sederunt, nunc iterum simul omnes conveniant, et unum Barclaium in medium vocatum sententiis suis obruant. Postremo cum satis constiterit, tum ex singulis scriptoribus, tum ex conciliis generalibus, quis sit Ecclesiæ Catholicæ sensus de summi Pontificis potestate in temporalibus: tum demum ad Barclaii objectiones solvendas, atque ejus argumenta examinanda deveniam. Et quoniam Barclaius potestatem summi Pontificis

in temporalibus universe negat, ego quoque potestatem eamdem universe astruam, non multum laborans, si ea potestas sit absoluta, vel in ordine tantum ad spiritualia se extendat. Relaturus igitur sententias illustrium scriptorum Occidentalis Ecclesiæ de Potestate Papæ in temporalibus, visum est ab Italica natione incipere, quia idem observatum esse video in concilio Constantiensi sess. 41.

*Sententiæ illustrium Scriptorum nationis
Italicae.*

Primus igitur ex Italica natione prodeat S. Gregorius VII. Papa, qui lib. viii. Registri sui, epist. 2. ad Episcopum Metensem, copiose docet, posse a Romano Pontifice principes Christianos excommunicari, et principatu privari, eorumque subditos ab obedientia eorum absolvi: « Quod autem, inquit, postulasti, te nostris scriptis juvari, et præmuniri contra illorum infamiam, qui nefando ore garriunt, non potuisse auctoritatem sanctæ, et Apostolicæ Sedis regem Henricum excommunicare, nec quemquam a sacramento fidelitatis ejus absolvere, etc. »

S. Thomas Aquinas, qui non solum excellenti doctrina floruit, sed ea sanctitatis gloria fuisit, ut eum ab omni adulatione erga Pontificem longissima abfuisse, dubitari non possit, in 2. 2. quæst. 10. art. 10: « Considerandum est, inquit, quod dominium, vel prælatio introducta sunt ex jure humano: distinctio autem fidelium, vel infidelium est de jure divino: jus autem divinum quod est ex gratia, non tollit jus humanum, quod est ex naturali ratione: ideo distinctio fidelium, et infidelium secundum se considerata, non tollit dominium, et prælationem infidelium supra fideles. Potest tamen juste per sententiam, vel ordinationem Ecclesiæ, auctoritatem Dei habentis, tale jus domini, vel prælationis tolli: quia infideles merito suæ infidelitatis merentur potestatem amittere super fideles, qui transferuntur in filios Dei, sed hoc quidem Ecclesia quandoque facit, quandoque non facit. » Hæc S. Thomas, qui duo dicit adversus Barclaium: unum est, dominium, et prælationem introductam esse de jure humano, non ex jure divino, ut Barclaius frequenter affirmat: alterum est, auctoritate Ecclesiæ, quæ sine dubitatione ple-

nissime residet in Papa, privari posse principes infideles dominio, quod habent super fideles. Neque per infideles intelligit S. Thomas solos Ethnicos, ut videtur existimare Barclaius, sed omnes infideles, sive pagani, sive judæi, sive hæretici sint: nam art. 6. ejusdem questionis enumerat, et comparat inter se species infidelitatis, ac dicit: « Hæreticos esse infideles paganos, et judæis absolute, et simpliciter deteriores; » deinde artic. 10, de omnibus infidelibus discrete pronunciat, « posse eos privari dominio, quod habent super fideles, si Ecclesia judicet expellere. » Idem repetit qu. 12, art. 2. et addit: « Propter alia etiam crimina, posse ab Ecclesia privari dominos dominio, quod habent super alios. » Idem in eadem 2. 2. quæst. 60, art. 6: « Ad tertium potestas, inquit, sæcularis subditur spirituali, sicut corpus animæ, et ideo non est usurpatum judicium, si spiritualis prælatus se intromittat de temporibus. » Idem S. Thomas in 2. sent. dist. 44. in fine, dicit, in Papa esse apicem utriusque potestatis spiritualis, et temporalis. Idem, si tamen idem lib. iii. de Regimine principum cap. 10: « Quod si dicitur, inquit, ad solam referri spirituale potestatem (plenitudinem videlicet potestatis Pontificiæ) hoc esse non potest, quia corporale, et temporale ex spirituali, et perpetuo defendit. » Et cap. 19: « Simile contingit in principe totius regni, quia pro conservatione regiminis super subditos ampliatur ejus potestas imponendo tales, destruendo civitates et castra pro conservatione totius regni. Multo igitur magis conveniet summo, et supremo Principi, id est, Papæ ad bonum totius Christianitatis. » Hæc ille. De quo etsi non nihil dubium est, an sit S. Thomas, cum cap. 20. sequenti mentionem facit Alberti imperatoris, cujus tempora S. Thomas vivendo non attingit: et quia cap. 10. citato, S. Petrum Christi successorem non semel appellat; qua voce successoris videlicet, uti non solent, qui proprie loquuntur, ut S. Tomas in primis solet; tamen auctor est antiquus, et doctus, quem Barclaius spernere non potest.

Sanctus Bonaventura, vir doctissimus, et sanctissimus Episcopus Card. Albanensis, tantum abfuit ab adulatione Pontificis, ut ne levis quidem suspicio tanti criminis in eo unquam adhæserit. Is nihilominus, in lib. de Ecclesiastica hierarchia, part. 2, cap. 1, sic loquitur: « Jam vero possunt sacerdotes,

et pontifices ex causa amovere reges, et deponere imperatores, sicut sæpius accidit, et visum est, quando scificet eorum malitia hoc exigit, et republicæ necessitas sic requirit. Summus vero Pontifex penes quem in terris prima residet auctoritas non a rege, non a principe sæculari, non ab homine judicator, sed solius Dei judicio reservatur. »

Ægidius Romanus ordinis sancti Augustini, archiepiscopus Bituricensis, in tract. de Potestate ecclesiastica, part. 1. cap. 30: « Sed, inquit, diceret aliquis, quod reges et principes spiritualiter non temporaliter subsint Ecclesiæ, sed hæc dicentes vim argumenti non capiunt: nam si solum spiritualiter reges et principes subsissent Ecclesiæ, non esset gladius sub gladio; non essent temporalia sub spiritualibus; non esset ordo in potestatibus; non reducerentur infima in suprema per media, hæc ille, qui toto illo tractatu hoc probat potestatem Ecclesiæ, quæ plenissima est in summo Pontifice, non ad sola spiritualia, sed etiam ad temporalia se extendere. »

Beatus Augustinus Triumphus, alias de Ancona, vir adeo pius, et doctus fuit, ut in ejus sepulcro, beati titulum incisum videamus. Is in lib. de Potestate Ecclesiæ quæst. 22. artic. 3. « Imperatorem, inquit, a Papa posse deponi quis ibi inficias? ejus enim est deponere imperatorem, cujus est eundem constituere, id quod exempla ipsa declarant. » Vide plurima alia in tota quadragesimæ questione.

Beatus Joannes de Capitrano, qui doctrina, et miraculis Ecclesiam Catholicam illustravit, in lib. de Potestate Papæ, part. 2. secundæ partis principalis, in argumento octavo decimo pag. 54. editionis Venetæ anni 1588: « Papa, inquit, principes in spiritualibus, debet similiter in temporalibus eminere, ut tamquam dignior propter eminentiam, supremus in omnibus habeatur. »

Sanctus Antoninus Florentiæ archiepiscopus, vir æque sanctus, ac doctus, atque ab omni adulandi specie alienissimus in summa sua part. 3. tit. 22. cap. 3. §. 7: « Talis, inquit, est potestas imperatorum, regum, et principum, quia per Papam habet institui, regulari, et confirmari, si bono est; et per ipsum habet judicari, et condemnari, si bona non est. » Item cap. 5. §. 7: « Potest, inquit, ipsos reges ex causa rationabili deponere. »

Isidorus Mediolanensis ordin. Prædicat. lib. ii. de imperii militantis Ecclesiæ dignitate, tit. 8. concl. 3. « Papa, inquit, potest eorum demeritis exigentibus imperatorem ac regem deponere. »

Gabriel Biel insignis Theologus, lect. 23. in canone Missæ: « Ille, inquit, regit, et custodit, qui propter ipsius Ecclesiæ regimen, unum (Papam videlicet) præposuit universis, ut omnes ab uno, sicut corpus a capite gubernatur. » Et prope finem: « Papa transfert potestatem supremam sæcularem de gente in gentem, et imperatorem deponere potest, etc. »

Thomas Cajetanus ordin. Prædic. S. R. E. Card. doctrina, et vitæ integritate insignis, in Apologia, de comparata auctoritate Papæ, et Concilii, part. 2. cap. 13, ad octavum, idem docet: nam proposito argumento octavo adversarii his verbis: Octavo, quia nonnulli summi Pontifices inveniuntur definitivisse, se in temporalibus habere supremam potestatem: cæteri vero in oppositum. Respondet his verbis: Ad octavum dicitur, quod quia potestas Papæ directe est respectu spiritualium ad supremum simpliciter finem humani generis; ideo suæ potestati duo conveniunt: primo, quod non est directe respectu temporalium; secundo, quod est respectu temporalium in ordine ad spiritualia; hoc enim habet ex eo quod ad supremum finem omnia ordinari debent, etiam temporalia, ab eo procul dubio, cujus interest ad illum finem omnes dirigere, ut est Christi Vicarius: primum autem ex natura suæ potestatis consequitur. Ex his autem sequitur, quod utrumque vere potest determinare, ut Papa: et quod habet supremam potestatem in temporalibus; et quod non habet supremam potestatem in temporalibus: quoniam utrumque verum est ad sanum intellectum, affirmatio namque est vera in ordine ad spiritualia: negatio vero est vera directe, secundum se ipsa temporalia. Unde nihil ex utraque decisione erroris accidit. »

Alexander de S. Elpidio ordin. Eremitium S. Augustini in lib. de auctoritate summi Pontificis, et jurisdictione imperii, cap. 9. « Deo, inquit, non subditur, qui subjectus non est Dei Vicario, et ecclesiasticæ potestati: nullus ergo rex, nullus temporalis princeps, cujuscumque conditionis existat, excipi potest, si Christianum se fateri vult

nomine, et re : quia etiam in temporalibus potestati supremæ spirituali subiecti debent. »

Petrus de Monte Venetus, et episcopus Brixiensis, in Monarchia, part. 2. quæst. 4. in fine : « Magnam, inquit, habet potestatem Papa super imperatorem, quia ex delicto eum deponit. »

Petrus Ancharanus in cap. Canonum statuta, n. 6. de constitut. : « Papa, inquit, habet utrumque gladium, et superioritatem ad imperium, et hinc est, quod imperatorem coronat, et inungit, et quandoque deponit. »

Sylvester Prieras ordin. Præd. theologus, et canonista doctissimus, in Summa, verbo, Papa, n. 40 : Papa, inquit, potest eligere imperatorem per se ipsum immediate, quando ex iuxta, et rationabili causa expediret : quia principalis agentis habentis dirigere omnes fideles ad pacem, et finem spirituales, est eligere ministros. » Et infra : « Potest (Papa imperatorem) dignum excommunicatione excommunicare, et dignum depositione deponere. » Et num. 11. : « Habet (Papa in reges, et principes Christianos omnes) universalem spiritualium, et temporalium jurisdictionem. » Et infra : « Potest ex rationabili causa deponere. »

Astensis in Summa, 4. part. lib. 11. tit. 64. art. 4. pag. 201 : « Ex prædictis, inquit, collige, quod principes sæculi, et domini temporales, non tantum propter hæresim suam, sed etiam propter negligentiam extirpandi hæresim aliorum, sunt excommunicandi, ab Ecclesia deponendi, de terris suis expellendi, et terræ eorum occupandæ Catholicis possunt exponi, et idem, si princeps circa regnum, et justitiam faciendam, inventus fuerit negligens, insufficiens, et ineptus : Unde Zacharias deponit Childericum, et Innocentius Othonem. »

Nicolaus Abbas Panormitanus, in cap. solita, de major. et obed. num. 7. « Papa, inquit, potest rationabiliter increpare imperatorem, et alios principes sæculares, et non mirum, nam potest eos ex causa deponere », idem docet in cap. Per venerabilem, Qui filii sint legitimi.

Joannes de Anania, Archidiaconus Bononiensis in cap. licet, de voto, num. 40. « Papa, inquit, privat laicum ordine naturæ, quia habet potestatem super reges, et regna, Unde deponit imperatorem. »

Bartholus in l. si imperator. C. de legi-

bns, num. 4. « Jus, inquit, eligendi imperatorem habent principes de Alemania, et jus privandi solus Papa habes. »

Baldus in præmio ff. vel. : « Solus, inquit, Papa privat imperatorem. »

Petrus Andreas Gambarà, in tract. de officio, et potestate Legati lib. 11. tit. de Variis ordinariorum nominibus, num. 220. « Solus, inquit, Papa deponit imperatorem, et reges, demeritis suadentibus. »

Restaurus Castaldus, in lib. de Imperatore qu. 81. « Solus, inquit, Papa sine Concilio deponit imperatorem, quia Papæ, et Christi unum est tribunal. » Et infra : « Papa principem quantumcumque exemptum, si expedit, punit, et deponit. »

Dominicus Cardinalis Tuscus vir doctissimus, qui adhuc vivit, et magnum opus ante paucos annos edidit, in sexto tomo Practicarum conclusionum, verbo, Papa, multos auctores citat ad hoc ipsum propositum : ad eum, si quis plures auctores velit, lectorem remitto.

Sententia illustrium Scriptorum nationis Gallicæ.

Sanctus Bernardus lib. 1v. de Consideratione cap. 4. « Quid tu, inquit, denno usurpare gladium tentes, quem semel jussus es ponere in vaginam : quem tamen qui tuum negat, non satis mihi videtur attendere verbum Domini dicentis sic : *Convertite gladium tuum in vaginam.* Tuus ergo et ipse tuo forsitan nutu, et si non tua manu evaginandus, alioquin si nullo modo ad te pertineret, et iis, dicentibus Apostolis, ecce duo gladii hic, non respondisset Dominus, satis est, sed nimis est. Uterque ergo Ecclesie, et spiritualis scilicet gladius, et materialis. Sed is quidem pro Ecclesia, ille vero et ab Ecclesia exerendus est, ille sacerdotis, is militis manus, sed sane ad nutum sacerdotis, et jussu imperatoris, hæc sanctus Bernardus, qui certe non diceret, gladium materiale Ecclesie esse, et non solum pro Ecclesia exerendum, sed etiam ad nutum sacerdotis exerendum, si cum Barlaam, existimaret, potestatem in temporalibus nullo modo ad Ecclesiam, ejusque Præsidentem pertinere ». Sed de hac sententia suo loco plura dicemus.

Petrus de Palude Patriarcha Hierosoly-

mitanus, vir doctissimus, in tract. De causa immediata Ecclesiastica potestatis artic. 4. qui est de potestate Papæ, sic loquitur : « Licet Papa non habeat confirmare quemlibet regem, qui consensu populi a principio regnum assumpsit : tamen potest deponere omnem talem, non solum propter hæresim, aut schisma, aut aliud crimen intolerabile in populo, sed etiam propter insufficientiam, utpote, si quis idiota sensit, vel impotens viribus in regno præesset, et propter ejus insufficientiam regnum fidelium periclitaretur. » Et infra reddens rationem ait : « Quia Papa est superior in spiritualibus, et per consequens in temporalibus quantum necesse est pro bono spirituali. »

Durandus Episcopus Meldensis theologus insignis, in lib. de Origine jurisdictionum, quæst. 3. « Quia, inquit, utraque potestas temporalis, et spiritualis est necessaria, ideo utramque potestatem (Christus) contulit Petro. » Et infra : « Isti sunt veri termini jurisdictionis spiritualis, et temporalis a fundatione Ecclesiæ, quos transgredi non licet ; quia jurisdictio temporalis nullo modo se extendit ad spiritualia, de quibus nihil novit : jurisdictio vero spiritualis se extendit primo, et principaliter ad spiritualia, secundario vero, et per quamdam consequentiam se extendit ad actiones hominum circa temporalia, que ordinantur ad spiritualia tanquam ad finem. »

Erveus Brito Ordin. Prædic. Magister Generalis, et theologus acutissimus, tract. de Potestate Papæ §. Ad evidentiam secundi, sic loquitur : « Ad Papam pertinet corrigere omnem abusum tam potestatis Ecclesiasticæ, quam terrænæ in quocumque existente de populo Christiano. »

Jacobus Almain in tract. de Suprema potestate ecclesiastica, et temporali, quæst. 2. principali, quæ est de suprema potestate laica, cap. 5. ad tertiam allegationem : « Papa, inquit, potest imperatorem deponere in duobus casibus : primus, pro crimine pure spirituali, ut est hæresis : secundus, quando illi, ad quos spectat jure ordinario, sunt negligentes ipsum deponere. Ibidem ad quartam allegationem, sic ait : Si gens imperii efficeretur hæretica, vel transferretur ad aliam sectam dimittendo sectam christianam : posset propter hoc Papa illam gentem privare dignitate imperiali, et sic transferre in aliam gentem. »

Henricus Card. Ostiensis in Summa tit. de

Hæreticis, paragr. Qua pœna puniantur num. 11. « Nota, inquit, quod domini temporales, non solum propter suam hæresim, sed etiam aliorum, quod cum possunt admoviti exterminare negligunt, excommunicari possunt, et terræ ipsorum exponi Catholicis occupanda. Idem si princeps negligens inveniretur circa regimen, et justitiam faciendam. Unde Zacharias Papa deposuit Childericum regem Francorum. »

Petrus Bertrandus Cardin. et Episcopus Eduensis, in tractat. de Origine jurisdict. quæst. 4. num. 5. « Potestas, inquit, spiritualis debet dominari omni humana creaturæ : et quemadmodum Jesus Christus dum fuit in hoc mundo, et etiam ab æterno naturalis Dominus fuit, et de jure naturali imperatores, et quoscumque alios depositionis, et damnationis sententias ferre potuisset : ita eadem ratione ejus Vicarius. »

Joannes de Sylva, tract. de Beneficio p. 3. quæst. 8. « Et Papa, inquit, potest deponere regem. »

Stephanus Auferrius, in tract. de Potestate sæcularium, num. 5. et 6. « Papa, inquit, ipsum imperatorem tanquam inferiorem destituit, exigentibus causis : et in omnibus arduis negotiis, et maximis difficultatibus generantibus scandalum in christianitate, Papa potest hujusmodi majoritatis ratione se intrinsece, etiam inter laicos, et exercere hujusmodi potestatem sibi a Deo attributam. »

Gulielmus Durandus Episcopus Mimatensis, speculator vulgo dictus, in speculo lib. 1. tit. de legato. §. Nunc ostendendum, num. 17. « Papa, inquit, deponit imperatorem propter ipsius iniquitates, et dat (principibus) cunctos, ubi ipsi sint inutiles ad regendum. »

Joannes Faber in legem primam, num. 40. C. summa Trinit. et fid. catholica. « Sed, inquit, de Papa non est dubium, quin se superior omnibus Christianis, et in temporalibus, et in spiritualibus. » Et infra : « Cum agitur de præjudicio animæ, vel populi, Papa potest, et debet providere, et si necesse sit, quoscumque reges deponere. »

Egidius Bellamera Episcopus Avinionensis, in cap. Alius. 13. quæst. 6. num. 2. sic ait : « Papa potest deponere imperatorem, qui ab eo temporalitatem recognoscit. » Et infra : « Etiam alios reges, licet ab eo regna sua non teneant infædum, nec temporalitates suas ab eo recognoscant, nec juramen-

tum fidelitatis ei præsent, videlicet pro delictis, et negligentis. » Et infra : « Deposito autem regum facienda per Papam, non ex illa ordinaria; sed ex quadam suprema, et absoluta potestate procedit : et quod illam supremam, et absolutam potestatem Papa habeat, videtur multum æquum, et reipublicæ valde expediens, sollicit ut sit aliquis supremus monarcha, qui regum hujusmodi excessus possit corrigere, et de ipsis justitiam ministrare. » Vide eundem, in cap. Novit, de Judic. et in cap. Solitæ, de majorit. et obed.

Joannes Quintinus Hædus in repetitione ad c. Novit, de Judic. num. 64. « Quare, inquit, ponimus utrumque gladium Ecclesiæ datum esse, hoc est, Ecclesiæ Pontificem habere jus, et potestatem in spiritualia simul, et omnia temporalia, atque de his statuere, et decernere ex causa posse, cujus decretis standum : nam quamvis homo sit mortalis, tamen cœlesti potestate pollet. » Et infra num. 127 : « Hoc, inquit, jure Papa Zacharias anno Christi nati 733. Childericum longa majorum serie legitimum Gallie, et possessorem regno avito destituit, et in ejus locum Pipinum Belgam substituit, causatus peccatum esse, hominem tantæ imparem potestati, inertem, et nihil agentem reipublicæ gubernacula moderari. » Et infra : « Hinc et Leo, ut Pontifex Romanus, eadem fultus auctoritate Carolum pariter Gallorum regem, romanum creavit imperatorem. »

Remundus Ruffus, contra Molineum c. 6. pag. 106. « Non ignoramus, inquit, Leonem III. Pontificem Græcis ademptum imperium in Carolum Magnum contulisse : id enim cum nostri Annales, tum Græcorum libri testantur : quod jure sibi questum, et Carolus Magnus, et posteri Franci, Germanique putarunt. Omisso Pipinum a Stephano II. vel ut nonnulli, a Zacharia regem factum, detruso in Monasterium Childerico ignavo, stupido, et bardo rege. »

Sententia illustrium Scriptorum nationis Hispanicæ.

Sanctus Raymundus, in Summa lib. 1. tit. de Hæreticis. §. 7. Ex præmissis, inquit, inter alia collige notabiliter, quod iudex, vel potestas secularis, non solum propter hæresim suam; sed etiam propter negligentiam

contra hæresim extirpandam, potest non solum excommunicari ab Ecclesia; sed etiam deponi : et extendere hanc pœnam, et Ecclesiæ potestatem quoadcumque princeps aliqui sæcularis fuerit inutilis, dissolutus, et negligens circa regimen, et justitiam observandam. 17. quæst. 4. §. Si quis princeps.

Pelagius Alvarus Episc. Sylvensis ex Ordine Minorum assumption. in tractat. de Planctu Ecclesiæ lib. 1. art. 21. Papa, inquit, transfert imperium, et confirmat imperatorem, electum canonicè inungit, et coronat; et contumacem, et persecutorem Ecclesiæ imperio privat.

Joannes de Turrecremata S. R. E. Card. doctissimus, in Somma de Ecclesia lib. 11. cap. 113. propositione 4. docet, Papam jure papatus non habere extra principatum suum ecclesiasticum potestatem in temporalibus directe : sed cap. 114. docet per sexdecim conclusiones, Papam in ordine ad spiritualia habere potestatem amplissimam in temporalibus. Referam hoc loco unam tantum conclusionem. Quarta propositio, Romanus Pontifex videtur jurisdictionem etiam in temporalibus habere, quia non solum principes sæculares circa usum suæ jurisdictionis delinquentes potest per censuram Ecclesiasticam coercere; verum etiam notabiliter negligentes a dignitate deponere. Videat lector totum caput, et commentarium ejusdem auctoris in cap. Alius. 15. quæst. 6.

Cyprianus Benetus Aragonensis Ordinis Prædic. in libro de prima orbis sede, in resp. ad sextum pro 2. parte conclusionis primæ. In traditione, inquit, clavium includitur etiam collatio terrenarum potestatum pro conservatione honorum spiritualium.

Franciscus Victoria Ord. Prædic. de Potestate Ecclesiæ Relectione 1. quæst. 5. prop. 8. In ordine, inquit, ad finem spiritualem Papa habet amplissimam potestatem temporalem super omnes principes, et reges, et imperatorem, et infra : Quando necesse est ad finem spiritualem potest, non solum omnia, quæ principes sæculares possunt; sed et facere novos principes, et tollere alios, et imperia dividere.

Dominicus a Soto Ordinis Prædic. in 4. sent. dist. 23. quæst. 2. art. 1. concl. 5 : Potestas, inquit, quaecumque civilis eatenus est ecclesiasticæ subjecta in ordine ad spiritualia, ut Papa possit per suam spiritualem potestatem, quoties ratio fidei et reli-

gionis exegerit, non solum ecclesiasticarum censurarum fulminibus adversus reges agere, eosque cogere; verum et cunctos christianos principes temporalibus bonis privare, et usque ad eorum privationem procedere.

Alphonsus de Castro Ordinis Minor. lib. 11. cap. 7. de justa hæreticorum punitione, sic ait : Nec mirari debet aliquis, quod Papa propter hæresim crimen regem a regia dignitate deponat, et regno privet; quoniam in negotio fidei, etiam reges, sicut et alii inferiores subdantur summo Pontifici.

Jacobus Simanca Pacensis Episc. in lib. de Catholicis institutionibus tit. 45. num. 25. Quamvis, inquit, Ecclesiastica potestas distincta sit a seculari, et Papa jurisdictionem civilem non habeat in secularium principum regna; nihilominus tamen in ordine ad finem spiritualem habet Pontifex Maximus amplissimam potestatem in omnes principes Orthodoxos. Unde si princeps aliquis inutilis esset, aut iniquas leges contra religionem, aut contra bonos mores conderet, aut quidpiam simile faceret in detrimentum rerum spiritualium, posset Papa servatis justis circumstantiis, congruum remedium adhibere, privando etiam talem principem administratione, et jurisdictione.

Dominicus Bannes, in 2. 2. quæst. 10. art. 10. in fine commentarii, paragr. Quarta concl. Ita etiam, inquit, a jure divino positivo est potestas, quam habet Pontifex ad auferendum dominium, et jurisdictionem ab infidelibus supra fideles : quando autem utendum sit hac potestate, relinquatur ejus dominio, vel iudicio; et quæst. 12. art. 2. in comment. paragr. Circa ultimam conclus. Ecclesia, inquit, non tantum privat dominio in subditos, principes apostatas perfecte, verum etiam illos, qui lapsi sunt aliquo pacto in hæresim.

Martinus Ledesmus in secunda quartæ quæst. 20. art. 4. concl. 8. In ordine, inquit, ad finem spiritualem Papa habet amplissimam potestatem temporalem super omnes principes, et reges, et imperatores.

Gregorius de Valentia, in 2. 2. disput. 1. quæst. 12. punct. 2. asser. 2. : Jure, inquit, ecclesiastico per summi Pontificis auctoritatem, atque sententiam, omnino potest quis dominio, et prelacione erga subditos privari propter peccatum apostasiæ a fide, neque est de hac assertionem dubium ullum apud vere Orthodoxos.

Gulielmus de Monserat Catalanus, in tractat. de Successione regum, num. 40. : Papa, inquit, Vicarius Christi cum causa potest quaecumque Christianum principem privare; prout privavit, et deposuit Childericum regem Franciæ, et in ejus locum Pipinum instituit, et romanum imperium a Græcis transtulit in Germanos.

Alphonsus Alvarez, in Speculo cap. 16. Hinc, inquit, est, quod (Papa) imperium transferre potest de certo genere personarum, cum maxima causa ad aliud genus; et infra : Et ipsum imperatorem, tamquam inferiorem destituit exigentibus causis maximis, et arduis.

Antonius Cordubensis Ord. Minor. lib. 1. Quæstionarii, quæst. 37. dub. 3. : Potestas, inquit, civilis subjecta est, non quidem potestati temporali Papæ; sed spirituali aliquo modo, in casu necessitatis, vel magnæ utilitatis spiritualium. Et Ecclesia, et maxime Papa, habet potestatem et auctoritatem, vel jurisdictionem aliquam temporalem in ordine ad finem spiritualem super omnes homines, et principes, et res omnes, et regna totius mundi.

Ludovicus Molina, tom. 1. de Just. et jure, tract. 2. disp. 29. concl. 3. « Potestas, inquit, spiritualis summi Pontificis ad finem supernaturalem adjunctam quasi ex consequenti habet supremam, et amplissimam potestatem jurisdictionis temporalis super omnes reges, et reliquos, qui sunt de Ecclesia; præcise tamen quantum postulat finis supernaturalis, ad quem spiritualis potestas ordinatur. Quare si id exigat finis supernaturalis, potest summus Pontifex deponere reges eosque regnis suis privare. »

Didacus Covarruvias, in tract. de resurrectione super Regulam, Peccatum, part. 2. §. 9. num. 7. « Hæc, inquit, sententia vera est in hoc sensu, ut Papa vere habeat potestatem temporalem etiam super imperatorem, quatenus ea utilis, et necessaria sit ad Ecclesiæ Catholicæ regimen, et spiritualis potestatis usum.

Fernandus Vasquins, lib. 1. Illustrium controversiarum cap. 21. « Cæterum, inquit, Papa habet etiam jurisdictionem in temporalibus, quatenus necessaria sunt ad spiritualem expeditionem. » Et infra : « Id quod admittunt communiter utriusque partis fautores. »

Michael de Anynon, in tract. de Unitate Ovilis, et Pastoris. num. 12 : Penes Papam,

inquit, est utraque suprema potestas, licet non habeat usum gladii temporalis : et quia potestas Papa immediate a Deo emanavit, et ipsi soli Deo subest : potestas vero imperatoris a Vicario Christi, cui est subordinata, ideo Papa potest imperium de certo genere personarum transferre ad aliud, et imperatorem ungit, et coronat, confirmat, approbat, et reprobatur, ac etiam deponit causis exigentibus. »

Martinus Navarrus, in Comment. ad cap. Novit, de iudiciis Notab. 3. num. 41 : « Potestas, inquit, Ecclesiastica, est species potestatis, distincta a laica, et longe nobilior ea : ut aurum est species metalli distincta a specie plumbi, et nobilior ea ; quæque districtè solum amplectitur supernaturalia : indirecte vero eatenus naturalia, quatenus sunt necessaria ad consecutionem finis supernaturalis, » et infra, num. 99 : « Colligitur, inquit, ratio quare Papa deponere potest reges adeo negligentes in regendis regnis suis, ut ob id populus Dei subditus illis retrahatur a consequenda vita æterna. » Pugno hic auctor plurimos citat in eandem sententiam.

Sententia illustrium Scriptorum nationis Germanicæ.

Stephanus Episc. Alberstatensis, in epist. quæ exstat in Appendice Mariani Scoti, loquens de Henrico IV. imperatore : « Dominus, inquit, Henricus hæreticus est, et pro nefandis malis a Sede Apostolica excommunicatus, nec regnum nec potestatem aliquam super nos, quia Catholici sumus potest obtinere. »

Hugo de S. Victore, natione Saxo, vir doctrina et sanctitate celeberrimus lib. 1. de Sacrament. part. 2. cap. 41 : « Spiritualis, inquit, potestas terrenam potestatem, et instituere habet ut sit, et iudicare habet, si bona non fuerit. Ipsa vero a Deo primum instituta est, et cum deviat, a solo Deo iudicari potest. »

Henricus de Gandavo, quodlibeto. 6. quæst. 33 : « Iste, inquit, Hierarchia primus post Christum super universalem Ecclesiam Petrus erat, qui ambas claves tradidit, et duos gladios commisit ; sic, ut regimen universalis Ecclesiæ, tam in spiritualibus, quam in temporalibus ad ipsum pertineret. »

Ulricus in sua Summa, sic ait : « Si rex esset manifeste hæreticus, vel si interpellatus

ab Ecclesia negligere nihilominus regimen regni sui, quantum ad ea quæ sunt fidei, scilicet si non intenderet extirpationi hæreticorum, posset ab Ecclesia deponi a regia dignitate. » Hunc auctorem allegat Joan. de Turrecremata loco supra citato.

Dionysius Carthusianus, in lib. de Regimine poliæ, art. 19 : « In Ecclesia, inquit, Dei est unus Pontifex summus, videlicet dominus Papa, in quo est utriusque potestatis, atque domini plenitudo, et apex, hoc est, tam spiritualis, quam secularis potestatis : ideo iurisdictionem, et dispositionem habet super omnia regna, et principatus fidelium non solum in spiritualibus, sed etiam in temporalibus, dum rationalis causa requirit. Nam et imperatorem potest deponere, et reges, si vita eorum id mereatur, regnis suis privare. »

Joannes Driedo lib. 1. de libertate Christiana cap. 14 : « Verum, inquit, hic non est silentio prætereundum, quod Papa, ex plenitudine potestatis super universos principes Christianos, potest reges, ac principes propter hæresis crimen privare suis regnis atque imperiis, et in temporalibus prorsus eximere plebem Christianam ab obedientia, et subiectione eorum. » Vide etiam cap. 9. ubi demonstrat auctor in ordine ad finem supernaturalem, subjectam esse potestatem temporalem potestati spirituali.

Albertus Pighius lib. v. de Ecclesiastica Hierarchia cap. 2 : « Quare, inquit, hi omnes (reges, et principes videlicet Christiani) ut pars et membra sunt Ecclesiæ, necessario etiam subsunt Ecclesiasticæ hierarchiæ Præsidi, qui sui imperii habena moderetur eisdem ; in suam mutuo, et totius corporis utilitatem conspirantes teneat omnes, contineat in officio, prævaricantes corrigat, et si ita exigat totius necessitas ; administratione quoque, et officio amoveat, et in locum eorum constituat alios, aut constituendos præcipiat per eos, ad quos hoc ipsum de jure, aut consuetudine pertinet. » Vide eundem auctorem cap. quatuordecimo, ubi idipsum repetit, et exemplis allatis probat.

Jacobus Latomus, in lib. de Ecclesiæ cap. 14 : « Ex ejusdem, inquit, principiis conficitur, regem, aut alium quemcumque terrenum principem christianum, regno, et principatu jure privari posse per Ecclesiam ; quia regnum, et principatus cum personis, ut supra dictum est, in Ecclesiæ corpus, et jus transiit per sacrum baptismum, et per christianam

religionis liberam acceptionem Christo, et sponsæ ejus dedicatum, et consecratum, et donatum donatione irrevocabili. » Hæc ille, qui potestatem Ecclesiæ plenissime residere in summo Pontifice demonstravit in alio libro, quem de Primatu Romani Pontificis inscripsit.

Conradus Brunus lib. III. de Legationibus cap. 6 : « Hæc, inquit, iurisdictione iudicia civilia, et criminalia, denuntiones, et inquisitiones, accusationes, penas item, et censuras Ecclesiasticas complectitur in personas, et res Ecclesiasticas : multis etiam casibus in laicas personas, et pro rebus temporalibus datur. In his omnibus plenissimam habet iurisdictionem summus Pontifex : determinatam autem, et certis limitibus conclusum Archiepiscopi, Episcopi, etc. »

Sententia illustrium Scriptorum nationis Anglicæ, et Scoticæ.

Alexander Alensis Anglus Ordin. Min. vir doctissimus, et sanctorum Thomæ et Bonaventuræ præceptor part. 4. quæst. 10, in explicacione Canonis Missæ in illud : Et pro rege : « N. spiritualis, inquit, potestas terrenam habet instruere, et iudicare, si bona fuerit : ipsa vero a Deo primum instituta est, et cum deviat, a solo Deo iudicari potest. » Idem Alexander part. 4. quæst. 79. membr. 5 et 6 : « Voluit, inquit, Deus quosdam in alios plures habere potestatem ; et deinde in illos alios pauciores ; et sic semper donec deveniretur ad unum, scilicet Papam, qui sub Deo immediate est. » Quod loco docet Alexander, Papam ita præesse omnibus potestatibus, ut ipse solus sub Deo immediate sit.

Robertus Olcot Anglus, in lib. Sapientiæ lect. 200 : « Hic autem, inquit, est rex regum, cui omnes subsunt nationes, et populi, qui temporalia ab eo recipiunt : Sacerdotio tamen, ac summo Pontifici debet subesse. » Et infra : « Samuel unxit David in regem, in figura quod Vicarius Christi, et Prælati Ecclesiæ confert principatum, et regiam potestatem ad utilitatem Ecclesiæ ; unde jus, et auctoritas examinandi personam electam in regem, et promovendi ad imperium ad Papam pertinet. »

Franciscus Maironus Scotus, in 4. sent. distinct. 19. quæst. 4 : « Plenitudo, inquit, potestatis secundum utramque iurisdictionem concurrunt in eandem personam : hoc patet

auctoritate Christi dicentis : *Quodcumque ligaveris etc.* »

Joannes Bachonus Anglus Ord. Carmelitarum, in Prologo super 4. sent. quæst. 11 art. 4 : « Papa, inquit, habet iudicare de regnis, et de regibus in causa belli, et pacis : potest enim compellere principes temporales, ut pacem, ut iustitiam sibi invicem servant. » Et infra : « Habet regem deponere, ut alteri regnum tribuatur, ratione iniquitatis, vel inutilitatis suæ personæ. Item habet imperatorem deponere, et imperium alteri dare, si non defendat Ecclesiam. »

Thomas Valdensis Ordin. ejusdem, in lib. II. Doctrinalis fidei antiquæ, art. 3. cap. 75. explicans quo sensu S. Gregorius servum se imperatoris dixerit : « Protecto, inquit, nec beatus Papa Gregorius eminentia sui status super statum imperatoris præjudicavit in aliquo, cum regem sibi verbo tenus præposuit, negotio quoque, quod tunc tractabatur attento, quod tunc apte videbimus, si posteriora ejus facta, et scripta quæramus. Vide an se magistrum et imperatorum, et regum non arbitratur, cum post privilegia quedam senatori presbytero, et abbati Xenodocheii Francorum directa sub interminatione dignitatis, et honoris omni ejus violatori conclusit, hæc ille, qui continuo subjungit duo privilegia sancti Gregorii, quibus minatur regibus regnorum amissionem, si privilegia illa violare præsumerent.

Reginaldus Polus, sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis, in lib. de summo Pontifice cap. 8 : « Ex quo, inquit, id quod paulo ante diximus, ita concludi potest, Christi Vicarium, cui singularæ, et maximum omnium ministerium commissum est, illud nimirum, quod ultimum spectat hominis finem, in orbe terrarum, Ecclesiæque gubernanda obtinere summam ac præcipuam potestatem inter cæteros omnes Dei ministros, seu imperatores, seu reges, seu principes, aut quocumque alio nomine nuncupantur. »

Nicolaus Sanderus in lib. II. de visibili Monarchia Ecclesiæ cap. 4. « Ex his igitur, inquit, quæ tum divinum jus, tum ipsius naturæ lumen revelat, abunde apparet, quantopere aberrant a veritate, qui putant reges Christianos in suis regnis supremam semper potestatem habere, nec unquam Episcopi ita subesse, ut cum in fidem obstinate peccant, a regno promoveri queant, et supra, Pontifex igitur non minus dabit operam, ut regem, qui populum Christianum falsa do-

etrina imbuat, a regimine populi removeat, quam Pastor operam dat, ut male affectum arietem de medio tollat.»

Habemus igitur, quæ doctrina vignerit in Ecclesia antequam Barclaius et ego litigare inciperemus. Et si S. Augustinus, in lib. II. cap. ultim. adversus Julianum, adductis testimoniis undecim Scriptorum, quorum aliqui ante ducentos annos, aliqui ante centum, aliqui ipsius ætate vixerant, affirmat, in nullo concilio Ecclesiastico tot illustres Scriptores, et Magistros unquam simul convenisse; et miratur, si Julianus in illum conventum introductus os aperire, et tot viris gravissimis, et doctissimis resistere ausus fuisset: quanto majore ratione possumus nos affirmare, in nulla synodo quantumvis numerosa convenisse unquam scriptores eximios supra septuaginta, quorum aliqui ante quingentos annos floruerunt, quique diversis sæculis in diversis Christiani orbis partibus, non solum doctrina, sed etiam sanctitate, et miraculis Ecclesiam illustrarunt? Et quamvis affirmare non possum, an Barclaius in coronam tot insignium scriptorum introductus, si nunc viveret, residendum, an credendum sibi esse censeret: hoc tamen securus affirmo, vel omnium istorum libros, quibus Ecclesia tot jam sæculis usa est, exterminandos esse; vel Barclaii libellum, ut scandalosum, temerarium, seditiosum et erroneum flammis ultricibus esse tradendum.

Sententia Conciliorum de potestate summi Pontificis in temporalibus.

Sed si forte alicui fidem non faciunt testes singulares, quamvis plurimi, et omni exceptione majores: veniam ad testes contestes, eosque pene innumerabiles, qui adversus Barclaium testimonium dicent. Ante annos 900. a Gregorio II. Romano Pontifice excommunicatum fuisse Leonem Isauricum imperatorem, propter crimen hæreseos, et vectigalibus Italia, ac per hoc parte imperii multatam, testantur historici Græci Glycas, Theophanes, Cedrenus, et Zonatas, in Leone Isaurico; et Latini Sigebertus anno 727, Paulus Diaconus lib. XXI. et Platina in Gregorio III. Latini enim tribuunt Gregorio III. hoc factum, quoniam is Gregorii II. sententiam confirmavit. Porro sententiam Gregorii II. in synodo Episcoporum latam fuisse, testatur Joannes Zonatas Græcus auctor, in

vita Leonis Isaurici, cujus hæc sunt verba, tom. III. Annalium: Gregorius, qui tum Romæ veteris Ecclesiam gubernabat, illos una cum imperatore synodico anathemate obstrinxit, et vectigalia, quæ ad id usque tempus imperio inde pendebantur, inhibuit, inito cum Francis fœdere. Itaque tota illa synodus Gregorio Pontifici assensit, totque sunt ejus rei testes, quot in eandem synodum Episcopi convenierunt.

Deinde post annos circiter trecentos, cum Gregorius VII. Pontifex, Henricum IV. imperatorem sæpius admonitum excommunicavit, et imperio regnoque privavit; non id occulte, et solo suo arbitratu, sed in synodo Romana, ad quam plurimi Episcopi undique convenierant, omnibus consentientibus et laudantibus, publice, et solemnè ritu ac cæremonia fecit: de hac synodo scribitur in lib. VII. Registri Gregorii VII. actam esse anno Domini 1080, anno septimo ejusdem Gregorii, atque ad eam synodum convenisse Archiepiscopos, et Episcopos, nec non Abbatès, et diversorum ordinum Clericorum, et Laicorum innumerabilem multitudinem.

Bis addi debent alia quinque concilia habita a successoribus Gregorii VII. videlicet Beneventanum a Victore III; Placentinum ab Urbano II; Romanum a Paschale II; Coloniense a Gelatio II; Remense a Callisto II. in quibus confirmata est sententia Gregorii VII. Vide de his Conciliis infra cap. 9.

Præterea cum Urbanus II. Pontifex Philippum I. Francorum regem, ob repudiatam legitimam uxorem, et adulteram in matrimonium acceptam, et admonitum obedire recusantem, excommunicaret, et coronam regni privaret; id fecit in concilio frequentissimo Claramontano, ut testis est Sigebertus, in Chronico anni 1095, et clarius idem refert Mattheus Paris in Villielmo II. ad annum 1095. Sed quod cum excommunicatione intelligeretur privato regie dignitatis, potest ex Ivone Episcopo Carnotense, qui in epist. 28. ad Urbanum II. Papam, sic loquitur: « Qui ad vos venturi sunt in caliditate ingenio sui, et venustate linguæ impenitentem flagitiose impetratos regi a sede Apostolica promiserunt, hac ratione ex parte usuri, regem cum regno ab obedientia vestra discessurum, nisi coronam restituatis, eumque ab anathemate absolvatis.» Intelligi potest etiam ex historicis, qui testantur, veltum fuisse ab Urbano Pontifice, ne diadema restitutum Philippo excommunicato imponeretur

Vide Chronicum Joan. Naucleri, Gener. 37. Paulum Æmilius lib. III. in Rege 38. Papium Massonium, Annal. lib. III. Adde etiam quod scribitur in Summario, sive Compendio historiarum Francicarum Nicolai Vignerii, toto tempore quo Philippus sub anathemate vixit, in publicis scripturis non fuisse positum de more, regnante Philippo, sed, regnante Christo; quia videlicet regem excommunicatum pro rege populus non habebat.

Ad hæc, Innocentius III. Pontifex anno 1215, concilium generale Lateranense, quod jure maximum dici solet, convocavit: adfuerunt enim cum ipso summo Pontifice Patriarchæ Orientales duo per se, Constantinopolitanus et Hierosolymitanus: duo per Legatos, Alexandrinus et Antiochenus: Archiepiscopi septuaginta, Episcopi quadringentiduo decem, abbates, priores conventuales octingenti, legati imperatorum Occidentis et Orientis, regum vero, Hierosolymæ, Franciæ, Hispaniæ, Angliæ, et Cypri. In hoc igitur orbis Christiani celeberrimo conventu editus est canon, qui est ordine tertius, adversus hæreticos in hæc verba: « Excommunicamus, et anathematizamus omnem hæresim extollentem se adversus hanc sanctam orthodoxam Catholicam fidem, quam superius exposuimus etc.» Et intra: « Si vero dominus temporalis admonitus ab Ecclesia, terram suam purgare neglexerit ab hæretica fœditate, per Metropolitanum, et comprovinciales Episcopos excommunicationis vinculo innodetur. Et si satisfacere contempserit infra annum, significetur hoc summo Pontifici, ut ex tunc ipse vassallos ab ejus fidelitate denunciaret absolutos, et terram exponat Catholicis occupandam, qui eam exterminatis hæreticis sine ulla contradictione possideant, et in fidei puritate conservent, salvo jure domini principalis, dummodo super hoc ipse nullum præstet obstaculum, nec aliquid impedimentum opponat, eadem nihilominus lege servata circa eos, qui non habent dominos principales.» Quid hic Barclaius diceret? si hæc non est Ecclesiæ Catholice vox, ubi obscuro eam inveniemus? et si est (ut verissime est) qui eam audire contemnit, ut Barclaius fecit, an non ut ethnicus, et publicanus, et nullo modo Christianus, et pius habendus erit? si non habet summus Pontifex potestatem in terris, disponendi de temporalibus usque ad depositionem principum eorum, qui vel ipsi hæretici sunt, vel hæreticis quoquo modo favent, cur

in editione hujus canonis nullus ex tanto numero reclamavit? cur ne unus quidem ex tot imperatorum, et regum oratoribus mutire ausus est? Nondum videlicet parastri principum temporalium exorti fuerant, qui, ut regna temporalia stabilire viderent, regnum æternum iis, quibus adulantur, eripiunt.

Sed addamus et Lugdunense concilium. Ergo Innocentius IV. Pontifex anno salutis 1245. Lugduni generale concilium celebravit, in quo præter Archiepiscopos undique evocatos, interfuerunt etiam Baldinus imperator Orientis cum aliis multis principibus. Sanctum qui oque Ludovicum Francorum regem eo tempore Lugduni fuisse, et Pontifici adfuisse, testantur Æmilius et Nauclerus. Atque in conventu illo, Ecclesiam universam sine dubio representante, lata est sententia in Fridericum II. imperatorem in hæc verba: « Nos itaque super præmissis, et quam pluribus aliis ejus nefandis excessibus, cum fratribus nostris, et sancto concilio deliberatione præhabita diligenti, cum Jesu Christi vices, licet immeriti, teneamus in terris nobisque in B. Petri persona dictum sit: *Quodcumque ligaveris super terram, ligatum erit et in caelis*, memoratum principem, qui se imperio, et regnis, omnique honore, et dignitate reddidit indignum, quique propter suas iniquitates, a Deo ne regnet, vel imperet est abjectus, suis ligatum peccatis, et abjectum, omnique honore et dignitate privatum a Domino ostendimus, et denunciavimus; et nihilominus sententiando privamus; omnes qui ei fidelitatis juramento tenentur adstricti, a juramento hujusmodi perpetuo absolves, auctoritate Apostolica firmiter inhibendo, ne quisquam de cætero sibi tamquam imperatori pareat, et intendat: decernendo quoslibet, qui ei deinceps veluti imperatori, vel regi consilium, vel auxilium præstiterint, seu favorem, ipso facto excommunicationis sententia subjacere. Illi autem ad quos in eodem imperio, imperatoris spectat electio, eligant libere successorem. De præfato Siciliae regno providere curabimus, cum eorundem fratrum nostrorum consilio, sicut viderimus expedire. Hæc sententia est summi Pontificis toto approbante concilio, hoc est, tota consentiente et laudante Christianorum præsulum universitate: et tamen audent unus nescio qui contra disputare, et librum suum in lucem edere, atque imperitorum oculis fascinare. Quod si singula per se concilia Catholice Ecclesiæ, præsertim cum in iis

præsides Summus Pontifex, fidem amplissimam faciunt, ut nemini fas sit contra sentire: quanta temeritas esset, si quis decem conciliis frequentissimis, simul junctis, contradicere auderet? Nam etiam si concilia ista diversis locis, et temporibus habita sint, tamen facile possunt ante oculos mentis omnia simul constituï, et ex omnibus unum maximum, et numerosissimum fieri, ubi simul conspiciantur Gregorius VII., Victor III., Urbanus II., Paschalis II., Gelasius II., Callixtus II., Innocentius III. et Innocentius IV. sanctissimi omnes doctissimique Pontifices, apostolica potestate, reges hæreticos, vel hæreticorum patronos excommunicantes, atque a regni solio deponentes; et simul omnes presules Ecclesiarum cum Legatis omnium fere principum sententias tantorum Pontificum, ut justissimas approbantes, et collaudantes. Certe si Barclaius, aut quicumque illi similis est, in ejus modi conventum introduceretur mirum est, si loqui auderet, immo si non continuo obmutesceret. Sanctus Augustinus lib. 1. in Julianum cap. 2. concilium Palæstinum Episcoporum quatuordecim, satis magnæ auctoritatis futurum existimavit ad unum Juliani audaciam comprimendam; cur igitur non multo magis valeant ad unum Barclaii temeritatem damnandam Episcopi supra mille, qui in decem conciliis convenerunt? Hanc igitur sententiam Ecclesie Catholice, quam in meis Disputationibus de summo Pontifice, cum juvenis adhuc essem breviter attigeram, cogor nunc adversus Gulielmum Barclaium senex defendere: quem sane laborem ab homine, qui se Catholicum profitetur, mihi adferendum, suspicatus numquam fuissem. Nam eos, qui foris sunt, et assidue contra me scribunt, nihil moror.

CAPUT PRIMUM.

De Excusatione Barclaii.

His ergo quasi prolegomenis præmissis, venio ad librum Barclaii. Is in primo capite totus est in se excusando et purgando, quod in hac questione de potestate Papæ scripserit, quod scripsit ac primum probat, licuisse sibi sententiam suam dicere, quia multi alii Catholici id fecerunt.

« Si complures, inquit, tum theologi, tum iureconsulti, alii post alios in eandem hanc

questionem excutiendam incubuerunt, nec priorum de ea iudicium sequentium scriptorum sententias præjudicavit; cur non et ego aliquem indagandæ veritatis locum (quandoquidem in eo studio ætatem consumpsi) meo mihi quodammodo jure vindicem? »

At quanti momenti sit hæc ratio, vel ex eo potest intelligi, quod ne suo quidem hæredi, aut amico singulari persuasit. Cur enim hæres ipsius, aut quicumque fuit, qui librum ejus edidit, qui certe amicissimus fuit, et nomen suum, et typographi et loci, in quo liber editus est, silentio involvendum censuit, nisi quia non sine causa existimavit, non licuisse auctori impune scribere quod scripsit? Nam alioqui hæreticorum omnium errores excusari possent. Ergo licuit Catholicis scriptoribus, qui consentiunt in re, disputare de modo: non licuit Barclaii adversus omnes alios scriptores, atque adversus omnes conciliorum etiam generalium sententiam, negare omnino potestatem summi Pontificis in temporalibus: quemadmodum licuit, et licet scholasticis doctoribus, qui confitentur in Deo unitatem essentiae cum trinitate personarum, multa disputare de attributis essentiae divinae, et personarum constitutione: sed non licuit Arianis veteribus, et novis, vel essentias Dei scribendo multiplicare, vel Trinitatem confundere. Pari ratione, licuit, et licet Catholicis doctoribus, qui consentiunt de substantia septem sacramentorum, disputare de multis, quæ ad fidei fundamenta non pertinent; non tamen licet, nec licuit sectariis Lutheranis et Calvinistis tam multa scribere, contra substantiam et numerum sacramentorum: quod idem de aliis fidei dogmatibus dici potest. Subjungit Barclaius:

« Monendus in primis lector est, omni me reverentia, et benevolentia Sedem illam prosequi: nec id aut hic, aut alibi agere, ut debita potestatis et dignitatis aliquid decedat Vicario Christi, et successori sanctorum Apostolorum Petri et Pauli. »

At hoc videtur simile esse ei, quod scribit S. Marcus cap. xv. *Percutiebant caput ejus arundine, et ponentes genua adorabant eum: et quod scribit S. Joan. cap. xix. Veniebant ad eum, et dicebant: Ave Rex Judæorum, et dabant ei alapas. Sic enim Barclaius omni reverentia, et benevolentia prosequitur Apostolicam Sedem, sed interim potestatem ejus fere dimidiat, et addit postea:*

« Eos itaque obsecro qui ante me bono, ut opinor, animo scripserunt, ne indignentur,

aut succenseant, si ab illorum opinione recessero: neque enim (ut cum sancto Augustino loquar epist. III.) quorumlibet disputationes, quamvis Catholicorum, et laudatorum hominum, veluti scripturas canonicas habere debemus, etc. »

At ego non indignor, neque succenseo, quod a mea opinione, vel Barclaius, vel alius quicumque recesserit: sed illud æquo animo ferre non possum, quod a communi Scriptorum sententia in re tam gravi, imo etiam conciliorum universalium sensu, et consensu ullus recedat. Et quamvis non debeamus libris doctorum, quantumvis Catholicorum, et laudatorum hominum eam reverentiam, quam Scripturis sanctis debemus: tamen negari non potest, quin communi scriptorum sententia multum omnino tribui debeat, ut a temeritate excusari non possit, qui contra torrentem doctorum, ut dici solet, scribendo nititur. Nam ipse idem sanctus Augustinus, qui scripserat, disputationes quorumlibet hominum nullo modo æquandas esse auctoritati Scripturarum divinarum; Juliani temeritatem arguit, quod se auderet opponere cum undecim scriptoribus Catholicis, quorum verba et sententias diligenter expendit lib. 1. cap. 2. et lib. II. cap. ult. adversus Julianum.

Deinde Barclaius ad rem propius accedens refert duas Catholicorum sententias. Alteram, quam perique Canonistarum sequuntur, quod in summo Pontifice sit potestas utraque spiritualis, et temporalis, ut Christi Vicarius est. Alteram, quæ theologis fere communis est, quod potestas summi Pontificis, ut Christi Vicarius est, spiritualis proprie, ac per se sit, sed tamen per eam disponere possit de temporalibus, ut ad spiritalia ordinantur. Tum sententiam suam, pro qua nullum Catholicum scriptorem citat, ita proponit:

« Mihi vero, inquit, neutra istarum opinionum, quantum ad temporalem potestatem, satis firma vis est: » et paulo infra: « Theologitæque isti Canonistarum opinionem probissime refellunt, sed pace ipsorum dicam, nec ipsi melius sentiunt. »

Hæc ille, qui satis aperte se prodit, tanquam alterum Ismaelem e regione universorum fratrum suorum fissæ tabernaculum, ut manus ejus contra omnes essent. Genes. XVI. Extremam partem primi capituli totam consumit in refutatione, vel potius irrisione Bozii, qui cum se theologum profiteatur, Canonistarum opinioni adherere maluit. De

qua re nihil habeo quod dicam: nam Bozii opinionem, neque refutare, neque defendere statui; sed id tantum, in quo Catholici omnes conveniunt, et in quo a Barclaii omnes dissidemus, meque ipse ab ejusdem Barclaii objectionibus propugnare decrevi.

CAPUT II.

Excutitur principium sive fundamentum doctrinæ Barclaii.

In secundo capite Barclaius fundamenta jacere aggreditur doctrinæ suæ: quorum unum, ac forte primarium est, potestatem ecclesiasticam et politicam jure divino distinctas et separatas esse, ut, quamvis ambæ a Deo sint, utraque suis terminis conclusa in alterius fines invadere suo jure nequeat, neutrique in alteram imperium sit. Ad probandum hoc principium adducit can. Duo sunt, et, Cum ad verum, dist. 96. cap. Novit, de Judiciis, cap. Per venerabilem, Qui filii sint legitimi, sanctum Bernardum lib. 1. de Consideratione, Joann. Driedonem lib. II. de Libertate Christiana, cap. 2. et Hosium Cordubensem Episcopum, apud Athanasium in epist. ad solitariam vitam agentes.

Atqui hoc principium, sive fundamentum in ultima particula falsum omnino esse contendimus, in illis videlicet ultimis verbis: Neutrique in alteram imperium sit. Siquidem affirmamus, Ecclesiasticam potestatem, distinctam quidem esse a politica, sed ea non modo longe nobiliorem, verum etiam ita superiorem esse, ut eam dirigere et corrigere, et in certis casibus, in ordine videlicet ad finem spiritualem et vitam æternam, eidem imperare possit.

Neque ultima illa particula, videlicet: Neutrique in alteram imperium sit, invenitur in testimonio allegatis sive ex canonicis, sive ex doctoribus. In can. Duo sunt, qui de sumptis est ex epist. Gelasii Papæ primi, ad Anastasium imperatorem, hæc habentur: Duo sunt quippe, imperator Auguste, quibus principaliter muadus hic regitur, auctoritas sacra Pontificum, et regalis potestas: in quibus tanto gravius est pondus Sacerdotum, quanto etiam pro ipsis regimibus hominum in divino sunt reddituri examine rationem, et infra: Nosti itaque ex illorum te pendere iudicio, non illos ad tuam posse redigi voluntatem.